

HUIZE ANGELA 1966-1991

EEN TERUGBLIK NA VEERTIG JAAR

Huize Angela, een Psychiatrisch Verpleeghuis, Kwartelstraat 3, kadastraal gemeente Tongelre, sectie F, nr. 119, groot 23,64 are, begon ongeveer 40 jaar geleden. Voor een goed begrip van het functioneren van het huis in de eerste jaren zal ik u eerst iets vertellen over de Noord-Brabantse psychiatrie begin jaren zestig en de omstandigheden waaronder Huize Angela in actie kwam.

Voor het achterhalen van gedetailleerde gegevens kan ik niet alleen op mijn geheugen afgaan. Ik heb daarom het archief van de Godshuizen, nu ondergebracht in het Stadsarchief van 's-Hertogenbosch, geraadpleegd. Grote steun heb ik ook gehad van mevrouw Leenders-Arts en van de heer Van den Bosch die beiden lang in Huize Angela hebben gewerkt, daar vele patiënten, psychiaters en hoofden hebben meegemaakt en zo een groot stuk van de geschiedenis mee hebben beleefd.

Zelf ben ik op 1 december 1959 de Brabantse psychiatrie binnengekomen als chef-de-clinique van de Vrouwenkant, wat later liever Dameskant genoemd, van de psychiatrische inrichtingen, wat later liever psychiatrische ziekenhuizen genoemd, Voorburg in Vught en Reinier van Arkel in Den Bosch. De dameskant omvatte toen ongeveer 750 patiënten in Voorburg, 200 in Reinier van Arkel, ongeveer 120 in Josephburgh, Eindhoven en enkele patiënten in gezinsverpleging. Van die ongeveer 1000 patiënten verbleven nog geen 50, dus 5% op de opnameafdeling, afdeling Catrien, van Voorburg. Alle andere vrouwelijke patiënten waren dus langer dan 3 maanden, tot tientallen jaren, opgenomen, vormden een omvangrijk chronisch bestand, hadden geen direct uitzicht op ontslag en vertrek uit de inrichting, en belemmerden het opnemen van nieuwe patiënten. Tot die omvangrijke groep vrouwen, voor mannen geldt een vergelijkbaar verhaal, behoorden vooral vele ouderen, zwakken van zin en ook nog een groep tuberculosepatiënten. Die reusachtige long-stay bevolking was in de loop van tientallen jaren gegroeid. Hoe was dat zo gekomen?

De meeste acute psychische stoornissen genezen binnen drie maanden. Nog steeds. Als hoofd van de damesafdeling kon ik onderzoek en behandeling van nieuw opgenomen patiënten daarom bijna met een gerust hart overlaten aan arts-assistenten met supervisie. De meesten zullen immers vrij snel beter worden en de inrichting verlaten. Enkelingen zullen binnen die periode echter niet genezen en dan meestal worden overgeplaatst naar een afdeling voor long-stay patiënten. Het zijn er weliswaar slechts een paar maar ze voegen zich bij een bestand dat jaar in jaar uit verder aangroeit, een proces dat toen al langer dan een eeuw aan de gang was. Daardoor was het midden in de stad gelegen Reinier van Arkel in Den Bosch al lang te klein geworden zodat Voorburg werd gesticht en konden particuliere inrichtingen zoals Coudewater in Rosmalen, Oost-Brabant, en Sint Antonius in Etten-Leur, nu Het Hooghuis in Breda, West-Brabant, ontstaan, op dezelfde wijze in omvang groeien en tot bloei komen.

De artsen in de inrichtingen waren in vroeger jaren, en dikwijls nu ook nog, ingesteld op het behandelen van de vastgestelde stoornissen. U hebt al begrepen dat dat in de meeste gevallen binnen drie maanden met succes kon worden bekroond. Het grote probleem van onze psychiatrie is echter juist het chronisch worden, niet zo zeer van de stoornis maar van de opname. De kunst is dus om onder de opgenomen patiënten die mensen te onderkennen die dreigen niet binnen enkele maanden naar hun leefmilieu terug te kunnen keren en gedoemd dreigen te worden hun leven in een inrichting te slijten. Wat aan de benadering mankeerde

was een preventieve instelling met systeembenadering en vooral met kennis van en bedrevenheid in revalidatie.

Op 1 december 1959 het gesticht in Vught binnen tredend, kwam ik uit de Universiteitskliniek psychiatrie van de hooggeleerde Rümke, uit de academische psychiatrie. Ook uit die kliniek werden met enige regelmaat patiënten die maar niet binnen enkele maanden beter wilden worden, die paar weet u wel, naar een gesticht overgeplaatst. De term revalidatie heb ik in deze Universiteitskliniek nooit gehoord en ik durf rustig te zeggen dat wij daar met zijn allen, de hoogleraar inclusief, ook niets van wisten. En in de gestichten, waar binnen de universiteit van grote hoogte op werd neer gekeken, was het ook niet veel beter. In de psychiatrische inrichtingen was men dus niet op revalidatie ingesteld en werden mensen massaal gehospitaliseerd en afhankelijk van de inrichting gemaakt. Hoe makker hoe liever want immers goed voor de rust en de lieve vrede en gemakkelijker voor de hulpverleners. In de provincie Noord-Brabant was Voorburg met Reinier van Arkel de door de overheid erkende psychiatrische inrichting die daardoor ook contractueel verplicht was voor opname aangeboden patiënten op te nemen.

Door de groeiende populatie longstay patiënten raakte Voorburg ook overbevolkt en werden als oplossing dependances georganiseerd. Een daarvan was Josephburgh in Eindhoven. Dat landgoed was in het bezit gekomen van de Zusters van Barmhartigheid, een Belgische orde die zowel in het onderwijs als in de psychiatrische verpleging actief was. In Josephburgh was toen plaats genoeg zodat zowel de orde van de zusters als de Godshuizen gebaat waren bij het benutten van de ruimte om patiënten onder te brengen. Zo'n dependance werd omschreven als een huis voor eenvoudige verpleging. Dat hield in dat de daar geplaatste patiënten, in die tijd uiteraard alleen vrouwen, lichamelijk valide moesten zijn, volgzaam waren en bij voorkeur in staat enige nuttige arbeid te verrichten zoals het schoon maken van de ruimten, helpen in de keuken, de wasserij of de boerderij. Josephburgh herbergde namelijk ook enkele varkens. De zogeheten eenvoudige verpleging had twee kanten: de meeste patiënten waren inderdaad "eenvoudig" want niet met grote intelligentie gezegend, maar dat gold ook voor een aantal zusters. Omdat de orde zowel in de verpleging als in het onderwijs actief was, werden de meest begaafde zusters voor het onderwijs opgeleid en voor de jeugd ingezet, de overigen voor de verpleging, het Zwarte Kruis, een destijds door verpleegkundigen van het Witte Kruis met minachting bekeken tak van zorg. Voor de in feite moeilijker zorgtaak werden zo helaas juist niet altijd de geschiktste kandidaten geselecteerd, zeer begrijpelijk in de mening dat dat volledig verantwoord was. Leken werden alleen, ter aanvulling van de langzaam krimpende formatie religieuzen, als leerling aangenomen en na het behalen van hun diploma, dus zodra ze voor het werk gekwalificeerd waren, ontslagen, een praktijk die ook in door religieuze zusters geleide algemene ziekenhuizen gebruikelijk was. Het verpleegkundig korps in de inrichting bestond zo dus uit meestal zeer welwillende maar niet altijd erg intelligente religieuzen en niet-gediplomeerde, meestal zeer jeugdige leken.

Door ontwikkelingen binnen de orde van de Zusters van Barmhartigheid veranderde de functie van Josephburgh en kregen de zusters in de jaren vijftig en zestig behoefte aan meer ruimte. De capaciteit voor patiënten was in 1966 reeds verminderd van 120 naar 82 bedden. Wegens verbouwingen en ander gebruik van de gebouwen diende naar de mening van het bestuur van de congregatie de capaciteit terug te worden gebracht tot ca 35 patiënten. Het bestuur heeft aan het College van Regenten over de Godshuizen, zoals het bestuur van Reinier van Arkel en Voorburg nog heette, gevraagd het aantal patiënten binnen Josephburgh terug te brengen door een aantal naar elders over te plaatsen.

De actiesnelheid van de Godshuizen, een heel grote ambtelijk georiënteerde organisatie, moet daarbij vooral niet worden overschat. De Godshuizen waren de religieuze orde zeer welgezind

omdat ze van de zusters afhankelijk waren voor de zorg en zij de zeer hard werkende zusters, in het belang van de openbare financiën, slechts met een beschamend laag bedrag per jaar beloonden. Het College van Regenten heeft toch na verloop van tijd actie ondernomen en enkele panden aangekocht die geschikt leken om daar groepen patiënten onder te brengen. Een daarvan was een leeg gekomen zustersklooster, behorend bij een complex scholen, aan de Kwartelstraat in Eindhoven.

In een brief van 16 december 1965 schrijft de provinciale overste van de Zusters van Barmhartigheid, Moeder Callixta, aan de chef de clinique van de Vrouwenkant van Voorburg/Reinier van Arkel, Zwanikken, dat Moeder Petronel, een bekende overste binnen de psychiatrische instituten, hoopt binnen korte tijd het “Sint Angelahuis” met voorlopig 27 patiënten te kunnen betrekken. De geplande verbouwing van Sint Joseph-Burgh kon namelijk pas beginnen als een aantal patiënten overgeplaatst zijn en voor Moeder Callixta moet de verbouwing in juli 1966 zo ver zijn dat zij de oversten van de Belgische en Nederlandse huizen voor een retraite kan ontvangen. Zij laat verder weten dat de Heilige Kerk aandringt de zusters ontspanning en vakantie te bezorgen. Praktisch elke congregatie heeft gehoor gegeven aan dat verzoek uitgezonderd haar orde om de eenvoudige reden, volgens moeder Callixta, dat ze de gelegenheid niet krijgen. “Ik vind dat zeer erg”, schrijft ze in haar brief.

In mijn antwoord laat ik moeder Callixta weten dat ze bij mij aan het verkeerde adres is: ze moet zich tot de geneesheer-directeur en het College van Regenten van de Godshuizen wenden.

Het jaarverslag over 1965 vermeldt dat Sint Josephburgh in Eindhoven geen “verruiming” heeft gekregen door opnamemogelijkheden in Voorburg. Naar overvolle Voorburg konden geen patiënten worden overgeplaatst.

Samen met de toenmalige geneesheer-directeur, L.M. Woltring, die eenmaal per maand naar Eindhoven reed voor consultatieve ondersteuning van de zusters, had ik toen reeds enkele door het College van Regenten voorgestelde panden bekeken, onder andere het leeg gekomen klooster aan de Kwartelstraat, op geschiktheid voor het huisvesten van een groep vrouwelijke long-stay patiënten. In snel tempo is daar het nodige aan verbouwd.

Op 6 januari 1966 werden de eerste 6 patiënten van Josephburgh naar Huize Angela overgeplaatst, en daarna steeds elke week een groep van 6 patiënten tot een totaal van 48 patiënten. Twintig patiënten bleven op Josephburgh. Die heetten de “besten” want ze konden goed werken in de huishoudelijke dienst, in de keuken en in de boerderij. De zuster die daar de supervisie had heeft in latere jaren Frans Van den Bosch nog een keer gebeld met de vraag of hij niet een patiënte voor haar had die niets mankeerde!

Geneesheer-directeur Woltring overleed kort daarna, op 23 maart 1966. De psychiatrische consulten bij de dames in Eindhoven heb ik toen, van 22 april 1966 af, overgenomen.

Moeder Petronel, een autoriteit die gedurende vele jaren met vaste hand de vrouwenkant van Reinier van Arkel in Den Bosch had bestierd en niet meer tot de jongsten behoorde, was met de leiding van het nieuwe huis belast. Zij werd door zuster Jucunda geassisteerd in de keuken en, als enige B-verpleegkundige, door zuster Martha die al een lange loopbaan in Voorburg achter de rug had. Ze waren allen goed bekend met de oude inrichtingspsychiatrie maar hadden van nieuwe inzichten en mogelijkheden geen kaas gegeten. Kritiek was moeilijk want in die dagen werden de geneesheer-directeur, en in zijn gevolg de andere medewerkers, nog geacht “volgzaam” te zijn naar de religieuze zusters, en bij uitstek naar moeder overste toe. (Callixta hielp mee tot ze op 31-12-1974, 69 jaar oud, vertrok).

De in Angela opgenomen patiënten deden veel werk in het huis met schoonhouden, ook het poetsen van de kapel, en helpen in de keuken. De enige verdere bezigheid was een beetje breien.

Al op 11 januari 1966 liet moeder Petronel weten dat de voorgestelde dames allemaal “echte gestichtspatiënten” waren van wie een paar overal naar toe lopen en niet weten waar ze zijn. Ze waren volgens moeder Petronel allemaal veel te lang en te dicht bij elkaar geweest. Ze betwijfelde of ze die zou kunnen houden. Ze wilde, evenals moeder Callixta, graag dat we enkele patiënten op Voorburg terug zouden nemen om de vrij gekomen plaatsen aan te vullen met “actievere, verdere, betere” patiënten. Jawel, hoe makker en meer tot nuttige arbeid in staat, des te beter. De hospitaliserende cultuur werd zo in Angela voortgezet.

Huize Angela lag pal naast de parochiekerk. De bewoners van Angela konden ter kerke gaan zonder de voordeur te openen. Dat was in die dagen heel belangrijk omdat naar de mening van de zusters, en die mening werd door velen gedeeld, onder alle omstandigheden moest worden voorkomen dat de buurtbewoners aanstoot zouden nemen aan uiterlijk of gedrag van de bewoners. Angela was namelijk in een nette, zelfs wat deftige buurt gelegen. Daarom mochten de bewoners het huis niet uit om de gevoelens van buurtbewoners te ontzien en te voorkomen dat ze aanstoot zouden geven. Angela was ook letterlijk een gesloten huis.

(Archief Doos 1191, map 55-57)

Ondanks de gemakkelijke bereikbaarheid van de belendende kerk wist moeder Petronel het bij de toenmalige President van het College van Regenten van de Godshuizen, de heer F. van den Eerenbeemt, gedaan te krijgen dat in een ruimte op de eerste verdieping een huiskapel in werd gericht. Voor nog geen vijf zusters, wel te verstaan.

Voor de psychiatrische consulten reisde ik eens in de veertien dagen met een secretaresse naar Eindhoven om een bezoek aan Huize Angela en Josephburgh te brengen en te helpen met het oplossen van gedragsproblemen van bewoners. Voor directe medische problemen kon de huisarts G.J.M. Raupp uit Eindhoven worden geconsulteerd. Huisarts Raupp werd later opgevolgd door Schaffer. Door krapte aan psychiaters zat er niet meer in.

In het kader van het leefmilieu daar en van wat “actievere therapie” heette, stuurde ik half (17) februari 1967 aan de directeur-geneesheer Schreinemacher, die zoals u wellicht weet op 1 februari 1967 was overgekomen van de RPI in Eindhoven uit, een memo met de volgende vragen en voorstellen:

- Hoe zal de tuin worden ingericht in verband met de recreatiemogelijkheden van de patiënten? Moeder Petronel wenste namelijk een min of meer afgeschut stuk tuin voor die paar religieuze zusters.
- Voor bezigheidstherapie moeten werkprojecten worden aangetrokken en georganiseerd.
- Een therapieassistente of welfareidster moet worden aangetrokken.
- Voor de ontspanning zijn een extra televisietoestel en 2 radiotoestellen nodig. Een, tweede hands piano, zou zeer welkom zijn.

Alle hulp moest uit een krappe beurs worden bekostigd. De verpleegprijs bedroeg in 1968 nog f 3,- per dag. Weliswaar was dat al duidelijk meer dan de prijs van 75 cent per dag waar de heer Van den Eerenbeemt in 1960 nog prat op ging want zo voordelig voor gemeente en provincie, maar nog veel te weinig.

Na gunstig advies van de directeur-geneesheer heeft het College van Regenten op 5 november 1969 toestemming verleend om een aantal patiënten in Huize Angela bejaardengymnastiek te geven. De heer Visser was bereid gevonden om, voor een honorarium van f 20,- per uur, gedurende één uur per week in de zitzaal gymnastiekles te geven, de tijd vast te stellen in overleg met moeder Petronel.

De plaatsen in Huize Angela waren vrijwel constant bezet met een uiterst geringe turn-over en de meeste bewoners waren op wat een gevorderde leeftijd werd genoemd.

Bij de overgang naar de jaren zeventig werd moeder Petronel opgevolgd door zuster Adria die haar sporen had verdiend als overste in het psychiatrisch ziekenhuis Coudewater in Rosmalen.

Kwam zuster Petronel uit Reinier van Arkel, in die jaren nog een echt krankzinnigengesticht met uitsluitend sterk gehospitaliseerde patiënten in een sterk hospitaliserend milieu, zuster Adria kende de psychiatrie uit Coudewater waar psychiatrie actiever werd beoefend en waar men graag probeerde Voorburg de loef af te steken. Met de komst van de vooruitstrevende zuster Adria kwam in Angela een geleidelijke ontwikkeling op gang.

In 1973 begon voorzichtig het werken met groepen. Van september in dat jaar af werden eens in de 2 weken teamvergaderingen en patiënten meetings gehouden. Het karakter van de afdeling veranderde langzaam in het voordeel van de bewoners doordat onderling contact en wederzijdse behulpzaamheid groeiden. Van de mensen zelf uit kwam nu ook meer vraag naar gezelligheid. Ze gingen zich roeren.

De personele bezetting was ook gegroeid. De formatie bestond eind 1973 uit 4 religieuze zusters (de zusters Adria, Jucunda als hoofd van de keuken, Adolphina als hulpverplegende en Callixta van inmiddels 68 jaar als verplegende), 2 Z-verpleegkundigen en 3 huishoudelijk assistenten van wie 2 parttime. Er bestond behoefte aan een therapieleidster voor het werken met de patiënten. Die kwam het jaar daarop in dienst.

De filosofie van een therapeutische gemeenschap werd verder in praktijk gebracht zodat in 1974 geen enkele deur meer op slot was, zeker de voordeur niet. Ook werden nu dagtochten en vakanties georganiseerd naar het buitenhuis van de zusters in Oost-Duinkerken dat zich daar goed voor leende.

Van de 51 patiënten hadden inmiddels 23 een eigen kamer, de overigen deelden met drieën een kamer. Het lag in de bedoeling de totale populatie terug te brengen naar 40 mensen. De leeftijd van de patiënten varieerde van 30 tot 80 jaar.

Er bleven wensen voor de personeelsformatie, zoals een subhoofd, een bereikbaarheidsdienst, en meer begeleiding van het verpleegkundig team en de patiënten. De religieuze zusters waren inwonend, deden zo in feite ook de slaapwacht en maakten lange dagen. In feite deden ze 24 uur per dag dienst en waren nooit vrij. Zuster Jucunda was bijvoorbeeld vrijwel altijd in de keuken aan het werk en maakte daar werkdagen van zo'n 13 uur. De geldelijke beloning die de zusters van de Godshuizen ontvingen, was een schijntje: enkele honderden gulden per jaar. Emile Peijnenburg heeft in de jaren zeventig nog gezorgd dat zuster Adria en de andere religieuzen hetzelfde inkomen kregen als de niet-religieuzen. Heel geleidelijk is daarbij de zorg overgegaan in handen van leken, en voor een niet onbelangrijk deel van uitsluitend vrouwen op ook mannen.

Per 1 november 1975 trad in de psychiatrische instituten van de Godshuizen een nieuwe directie aan: Wim van den Hurk als verpleegkundig directeur, Jan Godschalkx als economisch directeur en Goos Zwanikken als geneesheer-directeur. De totale organisatie werd al snel zo gestructureerd dat alle afdelingen met lang verblijvende patiënten binnen een cluster werden verzameld, het longstay-cluster onder leiding van Hans de Kemp als psychiater en Joke Leenders als verpleegkundig coördinator. Deden voorheen de zusters en broeders direct zaken met het college van regenten, nu behartigden niet alleen de drie directieleden maar vooral de clustercoördinatoren zich met de gang van zaken in Angela.

Half december 1975 werd, op initiatief van de economisch directeur in het kader van de opkomende out-sourcing, begonnen met een experiment met diep gekoelde maaltijden als alternatief voor het uit de keuken van Voorburg aangevoerde voedsel. Door die verandering waren calorische waarde en het gehalte aan vitamines en andere wezenlijke bestanddelen voortaan glashelder. Voordien kwam alle voedsel, behalve het brood, uit Voorburg. In het nieuwe systeem werd het diep gekoelde voedsel in de keuken van Huize Angela een beetje aangekleed en, zo nodig in verband met een dieet, per patiënt geportioneerd. Huize Angela

was een van de eerste instituten die met dat systeem gingen werken. Dat was voor de patiënten wel even wennen maar al snel wilden ze niet anders meer.

Behalve de maaltijden werd ook de geneesmiddelenvoorziening door de economisch directeur ingrijpend veranderd. Waren tot dan toe alle geneesmiddelen uit Den Bosch aangevoerd, nu werden met de lokale apotheker, Batenburg, goede afspraken gemaakt waardoor de levering van geneesmiddelen veel efficiënter werd en ook nog eens vele malen goedkoper.

Toen in 1976 ook voor het eerst een mannelijke verpleegkundige Emile Peijnenburg als pionier zijn intrede in Huize Angela had gedaan, kon worden begonnen met het mengen van de populatie. In november 1976 kwam ook de eerste mannelijke patiënt het vrouwenbolwerk binnen. De eerste mannen waren Frans Hoefnagels, Frans Groenen en Toon Dobbelsteen. In de loop van de 10 jaar zal het aantal mannen in Huize Angela met gemiddeld een per jaar blijken te groeien.

In 1977 zijn 3 slaapwachten in dienst, een functie die voorheen door de inwonende religieuze zusters werd uitgeoefend. Op 1 maart steekt de B-verpleegkundige Frans van den Bosch naar Angela over en twee maanden later komt mevrouw Leenders-Arts als gediplomeerd therapieleidster binnen, fulltime. Frans wist me nog te vertellen dat ik hem bij zijn komst had gezegd er rekening mee te houden dat Huize Angela op termijn naar de Rijks Psychiatrische Inrichting zal gaan. Frans nam in 1978, na het vertrek met pensioen van zuster Adria op 28 februari, de leiding van het huis over met Emile Peijnenburg als subhoofd. In het huis waar mannen, behalve geestelijke en dokter, eerst taboe waren, zwaaiden nu mannen de scepter, over een gemengde bevolking. Vooral tussen Frans van de Bosch en Joke Leenders was druk overleg over planning en uitvoering voor de verdere ontwikkeling van het regime in Angela.. De populatie mannelijke patiënten werd in dat jaar van 1 naar 3 uitgebreid. In Angela worden nu bij voorkeur mensen geplaatst uit de regio Eindhoven in plaats van uit heel Noord-Brabant. De introductie van mannelijke patiënten verliep meestal heel soepel maar niet altijd zonder problemen. Daar wist Frans van den Bosch me een bijzonderheid over te vertellen.

Eens per week kwam Fien Damme kleren repareren en verstellen. Op een gegeven ogenblik bleken alle gulpen van de onderbroeken van de heren dicht te zijn genaaid. Fien dacht dat die broeken kapot waren en heeft al die kapotte kledingstukken met vreemde gaten zorgvuldig met de hand dicht gestikt.

Een, uit de toen nog mannengemeenschap, van Voorburg overgeplaatste patiënt, een knappe man, vroeg aan de B-verpleegkundige die nachtdienst had: “Kunde ge me helpen met de geneugten van het leven?” Die voorziening zat natuurlijk niet in het zorgpakket.

Wachten ‘s-nachts werden door de komst van de mannen noodzakelijk omdat die ‘s-nachts rookten met alle gevaren van dien.

Een nieuwe wind blijkt ook uit de voorstellen voor het gebruik van de kapel. Terecht wordt opgemerkt dat deze ruimte, na het uitdunnen en tenslotte verdwijnen van de formatie religieuze zusters nog slechts een maal per week gedurende een half uur wordt gebruikt terwijl dringend behoefte bestaat aan ruimte voor gymnastieklessen en bejaardengymnastiek, filmvertoningen dia-avonden.

In mei 1978 neemt de psychiater Hans de Kemp de taak van Zwanikken over. Hij bezoekt Huize Angela wekelijks en gedurende ongeveer 5 uur. Eenmaal in de week komt de maatschappelijk werker Mart Heijne hem gedurende ongeveer 2 uur helpen.

De bewoners zien geleidelijk steeds meer kans gebruik te maken van de mogelijkheden die buurt en stad bieden.

In 1981 kan de eerste groep over een eigen keukenblok beschikken, een tweede is aangevraagd en in 1984 heeft elke groep een eigen keukentje. Begonnen wordt met het zelf verzorgen van de broodmaaltijden.

Het lukt om een drietal patiënten naar een eigen flatje te laten verhuizen. Van Angela uit worden ze, met succes, begeleid. Enkele andere werken in de Sociale werkplaats waar eveneens contact mee wordt onderhouden ter ondersteuning.

Wegens het stijgen van de gemiddelde leeftijd, in 1982 58,6 jaar, en de vergrijzing wordt versterking van het verpleegkundig team gevraagd.

Was het psychiatrische verzorgingsgebied van de Godshuizen in Den Bosch aanvankelijk de hele provincie Noord-Brabant, in de jaren zeventig en tachtig drong steeds meer het besef door dat herziene regionalisering gewenst was, met erkenning van de regionale functies van de psychiatrische instituten in Bergen op Zoom, Vrederust, dat eerst voor de provincie Zeeland bestemd was, het Hooghuis in Etten-Leur/Breda, een nieuw instituut in Tilburg, het latere Jan Wier, Coudewater in Rosmalen voor Oostelijk Noord Brabant en een functieverandering van de RPI, van Rijksinrichting naar een psychiatrisch instituut met een zorgfunctie voor de stedelijke concentratie Eindhoven. Het lag voor de hand dat de PIDG zich dan uit de regionen Eindhoven en Tilburg terug zouden trekken.

Het overleg daarover is midden jaren tachtig geopend. In een brief van 9 mei 1985 wordt gesproken over 50 longstay patiënten die niet naar hun milieu van herkomst terug zullen kunnen keren. De Geneeskundige Inspectie voor de Volksgezondheid beoordeelt Huize Angela dan als een buitenpaviljoen met veelal ernstig gehospitaliseerde patiënten met een lang psychiatrisch verleden. Omdat het volgens de nieuw geformuleerde normen in het Besluit verpleeginrichtingen Bijzondere Ziektekostenverzekering (Staatscourant 1968, 103) geen verpleeginrichting is, laat de staatssecretaris van WVC weten dat de erkenning van Huize Angela als verpleeghuis zal moeten worden beëindigd. Tegelijkertijd zal de capaciteit van Voorburg en Reinier van Arkel tijdelijk worden uitgebreid onder voorwaarde dat deze capaciteit in 10 jaar zal worden afgebouwd en voor Huize Angela een opnamestop zal gelden. Aan de familieleden van de in Huize Angela opgenomen patiënten laat de geneesheer-directeur van de PIDG weten dat een werkgroep is begonnen met het bestuderen van de overgang van Huize Angela naar De Grote Beek. Verpleegkundige Frans van den Bosch is een van de leden van de werkgroep.

“Goei werk kost tijd”, zegt een Brabants spreekwoord. In 1988, drie jaar later, kan aan de minister van WVC een globaal voorstel worden gepresenteerd voor een mogelijke overdracht van Huize Angela aan De Grote Beek waarna in 1989 een principe afspraak wordt gemaakt voor de overdracht per 1 januari 1991.

In verband met de overname van Huize Angela door De Grote Beek, boekwaarde op 31 december 1989 voor wie het interesseert f 504.689,--, vraagt dit instituut in april-mei 1989 wijziging van zijn erkende capaciteit aan van 507 naar 557 plaatsen, met als argumenten dat de bewoners aan de stad Eindhoven gebonden zijn, de omzetting in psychiatrische plaatsen logisch is en, gezien de leeftijdsopbouw van de bewoners, afbouw binnen 10 jaar niet mogelijk zal zijn.

Bij brief van 30 januari 1990 laat het Ministerie van WVC weten dat als datum voor de formele overname 1 januari 1991 zal gelden en de erkende capaciteit van De Grote Beek dan met 47 bedden zal worden verhoogd onder voorwaarde dat afbouw zal plaats vinden door natuurlijk verloop.

Economisch directeur Paul Snellens van de PIDG laat de bewonersraad van Huize Angela eind januari ter geruststelling weten:

- dat de bestemming van Huize Angela dezelfde blijft, het personeel niet zal veranderen
- dat de Heilige Eucharistie in Huize Angela kan blijven door gaan
- dat een pastor regelmatig, en zo nodig dikwijler, zal komen
- dat de huisarts, kapper en pedicure zullen blijven komen

- dat zwemmen in het zorgpakket opgenomen blijft
- dat het busje blijft, evenals vakantie en uitstapjes, de reparatie van de kleding, de verzorging van de maaltijden en de toezending van De Uitkijk, zij het na 1 januari 1991 tegen betaling.

Zo ging Huize Angela tenslotte over naar het psychiatrische instituut dat zich had belast met de zorg in de regio Eindhoven.

In de periode van 1966 tot 1991, zeg maar net 25 jaar, heeft zich in Huize Angela de ontwikkeling voltrokken van

- een uitsluitend voor vrouwen bestemde zorginstelling naar een instelling voor gemengde verpleging;
- van een door religieuze zusters geleide en verzorgde instelling naar een door mannen geleide instelling;
- van een echt gesloten afdeling naar een open zorgafdeling;
- van een hospitaliserende instelling naar een instelling met een revaliderend karakter;
- van een afdeling met vele jeugdigen naar een met een steeds ouder wordende bevolking.

De veranderingen die zich in het tijdsbestek van 25 jaar hebben voltrokken zijn geweldig geweest wat vooral de verdienste is van twee leiding gevenden: zuster Adria en Frans van den Bosch. Na het door zuster Adria gelegde fundament heeft Frans met grote inzet het werk voortgezet. Hij deed dat met zijn medewerkers en Frans had de gave uitstekende medewerkers om zich te verzamelen en in zijn team te houden. Iedereen werkte graag met en bij Frans. Ze hadden hem natuurlijk graag in de PIDG gehouden maar Frans is de bewoners en werkers van Huize Angela trouw gebleven en heeft er voor gekozen het werk in de nieuwe setting voort te zetten. Voor de gelukkige ontwikkeling van Huize Angela is als slot een woord van hulde op zijn plaats.

's-Hertogenbosch, juni 2004

G.J. Zwanikken